

Nr 574

Av herrar Jönsson i Ingemarsgården och Westberg, om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande.

(Lika lydande med motion nr 467 i Första kammaren)

Periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt är enligt 31 § kommunalskattelagen att hänföra till inkomst av tjänst, om givaren är berättigad till avdrag. I de fall förmånen är av onerös natur, hänför den sig till att mottagaren innehaft anställning i någon förvärvskälla och är då avdragsgill för givaren såsom omkostnad i förvärvskällan (jfr 22, 25 och 29 §§). Är förmånen av benefik karaktär föreligger avdragsrätt enligt 46 § under allmänna avdrag. För båda kategorierna är gemensamt, att avdrag ej får ske för vad som utgått till person i givarens hushåll. Denna regel är betingad av att man vill förhindra en uppdelning av inkomster mellan personer i gemensamt hushåll, vilket annars skulle kunna missbrukas i syfte att erhålla lägre samlad skatt för hushållet. Beträffande de benefika understöden gäller därutöver, att avdrag inte medges för periodiskt understöd, som utgått till annans undervisning eller uppfostran. En begränsning finns dock även i denna regel. Om det periodiska understödet utgör skadestånd medges rätt till avdrag för givaren och inträder motsvarande skatteplikt för mottagaren. I tillämpningen av dessa bestämmelser presumeras ofta — även i fall där det inte är fråga om underhåll till personer gentemot vilka försörjningskyldighet föreligger — att det periodiska understödet avser utbildning. Ifrågavarande regel har därigenom blivit av stor praktisk betydelse.

Utifrån de principer om skatteförmågan, som anfördes av departementschefen i 1927 års proposition till ny kommunalskattelag borde givaren alltid erhålla rätt till avdrag för utgivet periodiskt understöd samt mottagaren skatta därför. Utgivande av periodiskt understöd minskar givarens skatteförmåga, medan för mottagaren en motsvarande förbättring av skatteförmågan inträder. Vår inställning är att skatteförmågeprincipen bör vara utslagsgivande för skatteplikt respektive avdragsrätt för periodiskt understöd, om inte andra skäl med betydande styrka talar mot en sådan lösning. Sådana skäl föreligger enligt vår mening, när det gäller periodiskt understöd i fall där givare och mottagare lever i gemensamt hushåll. Beträffande periodiskt understöd till annans undervisning eller uppfostran föreligger däremot ej några skäl att frångå skatteförmågeprincipen.

Det är dessutom stötande, att avdrag medges för periodiskt understöd till person som är sysslolös men ej till studerande. Avsaknaden av avdragsrätt i fall där mottagaren studerar torde sakna stöd i allmänhetens rättsuppfattning. Enligt studiemedelssystemet skall erhållet periodiskt understöd dessutom räknas som inkomst vid bedömning av och med vilken storlek inkomstprövade tillägg skall utgå. Detta förstärker ytterligare skälen för beviljande av avdragsrätt.

Denna fråga har tidigare varit föremål för riksdagsbehandling. I motioner från vårt håll till 1963 års riksdag erinrades om att riksdagen upprepade gånger uttalat sig för en skattereform i fråga om studieunderstöden. Redan 1952 års riksdag beslöt sålunda (bev.utsk. bet. nr 161/1952) att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära »förslag till ändrade bestämmelser angående beskattning av periodiskt understöd» om möjligt till nästkommande års riksdag. Även 1953 års riksdag anslöt sig till samma krav (jfr bev.utsk. bet. 8/1953). Man ansåg »önskvärt, att ett förslag till lösning av frågan om den skatterättsliga behandlingen av periodiskt understöd m. m. och studiekostnader så snart som möjligt förelägges riksdagen». Från riksdagens sida förutsattes emellertid att regeringen skulle hörsamma den redan föregående år avlåtna framställningen, och ny riksdagsskrivelse i ämnet ansågs därför ej erforderlig. Frågan behandlades därefter närmast av 1955 års riksdag som uttalade (bev.utsk. bet. 41/1955) att en omprövning av gällande beskattningsbestämmelser syntes »synnerligen» önskvärd. Det påpekades, att detta särskilt vore fallet »i fråga om regleringen av avdrag för periodiskt understöd». Från riksdagens sida ifrågasattes därför att »frågan om de periodiska understöden behandlades för sig». Riksdagen beslöt att i förnyad skrivelse till Kungl. Maj:t ånyo framhålla sin uppfattning i förevarande hänseenden och begärde »att Kungl. Maj:t ville för riksdagen snarast framlägga förslag till ändrade regler angående den skatterättsliga behandlingen av periodiskt understöd m. m. och studiekostnader» (jfr riksdagens skrivelse nr 242/1955).

Icke heller denna riksdagsskrivelse ledde till avsett resultat, varför frågan på nytt uppmärksammades vid 1956 års riksdag. Också detta års riksdag uttalade (jfr bev.utsk. bet. 24/1956) att »en omprövning av de gällande bestämmelserna» var »synnerligen önskvärd». Riksdagen ansåg sig emellertid kunna förutsätta »att förslag rörande behandlingen i beskattningshänseende av periodiskt understöd till annans undervisning eller uppfostran är att emotse i en nära framtid» och avlät därför ingen förnyad riksdagsskrivelse.

Riksdagen har sålunda vid flera tillfällen givit otvetydigt uttryck för att periodiskt understöd till annans undervisning, utbildning eller uppfostran bör föranleda rätt till avdrag för givaren och skatteplikt för mottagaren. På grundval av förefintligt utredningsmaterial bör det vara möjligt att skyndsamt genomföra en sådan reform.

Under åberopande av vad ovan anförts vill vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t efter överarbetning av framlagda utredningsförslag måtte till riksdagen inkomma med proposition om avdragsrätt vid beskattningen för periodiska understöd till studerande.

Stockholm den 27 januari 1965

Elias Jönsson

i Ingemarsgården

Olle Westberg

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]